

רב ארי קילסון : מראי מקומות- כתובות דף פ"ג

THIS WEEK'S DAF IS DEDICATED IN MEMORY OF

ISAAC NAHON Z'L

&

ALEXANDRE AVRAHAM LOOK Z'L HYD

הכותב

(א) **אם כן, למה כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך, שאם מכרה ונתנה קיים- יש לע',** דהא הגמ' מוקי למתני' דמיירי בכותב לה ועודה ארוסה, וא"כ נמצא דמיירי שנפלה לה הנכסים בעודה ארוסה, ועכשיו נשואה, וא"כ למה צריך כתיבתו, הא כבר אמרו ר"ג לעיל (עח). דבכה"ג אם מכרה ונתנה קיים. וכ' תוס' לעיל (עח: ד"ה לא כר"י) דעכצ"ל דמתני' אזיל כה"אמרו לו" דר"ג, דחולקים עליו וס"ל דמכרה בטל בכה"ג, ולכן דוקא בכתיבתו מכירתה קיים. אולם הרמב"ן כאן כ' דשפיר אזיל מתני' אף לר"ג, ומ"מ מהני כתיבתו, דהא כיון דכתב לה ועודה ארוסה, אז מהני אפי' לנכסים שנפלו לה כשנשאת, דאף ר"ג מודה דנכסים אלו מכירתה בטלה, וא"כ ע"י כתיבתו אמרי' דמכירתה קיים. ומזה הוכיח דמהני התנאותו אפי' לגבי נכסים שנפלו לה אח"כ, דהא אי"ז הקנאה אלא התנאה, והתנאה יכול להועיל אף לדבר שעדיין אינו בעולם. אולם הביא מהירושלמי דשואל אם מהני כתיבתו לגבי נכסים שנפלו לה אחר מיכן, ולכאור' משמע דאי"ז דבר פשוט כ"כ. אבל דהה דהיר' מיירי בכותב לה והיא נשואה, והשאלה הוא האם יכול אדם לסלק מנכסים שעדיין אינם שלה כמו שיכול לסלק בכותב לה ועודה ארוסה. וע' בקובץ **שעורים** (רצ"ח), שכ' דאם שאלת היר' הוא בכותב לה כשהיא נשואה, א"כ י"ל דהספק הוא בביאור הא דהבעל מסלק מנכסים, האם הוא נסתלק מעיקר"ן דין בעל" שלו, או מהנכסים עצמן. דהיינו, דאם הוא נסתלק מהדין בעל, א"כ זה לא שייך כשכבר נשואה, דהא כבר ידו כידה. אבל אם נסתלק מהנכסים, א"כ י"ל דכיון דהנכסים עדיין לא נפלה לה, שפיר יכול להסתלק מהם. אבל אם שאלת היר' מיירי כשהיא ארוסה, א"כ לכאור' מוכח דמהנכסים נסתלק, דאל"כ, מה שייך לחלק בין נכסים שכבר נפלו לה ובין נכסים דלא נפלו לה עדיין, הא בין כך ובין כך עדיין אינן ברשותו. **עוד תי' הרשב"א** דאף אם מתני' אתי כר"ג, מ"מ א"ש, די"ל דנפק"מ לענין אם יכולה למכור לכתחלה, דכיון דכתב לה דין ודברים, היא יכולה למכור לכתחלה. **וע"ע במשנה למלך** (אישות כ"ג, א', ד"ה האשה) שהביא דדעת הרא"ש הוא דלא כהרמב"ן, אלא דאינו יכול לסלק מנכסים שעדיין אינם ברשותו. והביא מהטור דס"ל דאף דמהני הסילוק להסתלק מנכסים שיפלו לה לאחר הסילוק, א"מ אינו יכול להסתלק מנכסים שנפלו לה אחר נישואין, אע"פ דנסתלק מהנכסים בשעת אירוסין. והק' המל"מ, אם הסילוק הוא באירוסין, א"כ מ"ש אם הנכסים שנפלו לה אח"כ נפלו בשעת אירוסין או בשעת נישואין. וכ' האבנ"מ (צ"ב, ו', ד"ה והנראה) דמה דסילוק מהני לדבר שאינו ברשותו, צריך להיות שיהי' לו עכ"פ איזה שייכות בהנכסים, ומש"ה לא מהני הסילוק אם נסתלק קודם האירוסין, דעדיין אין לו שום שייכות אל הנכסים. והק', א"כ איך שייך בכלל להסתלק מנכסים שעדיין אינם ברשותו, וביאר דהוי דומה לקנין על דבר שלא בא לעולם למ"ד דמהני, דהיינו דחל הקנין כשיבא הדבר לעולם. וא"כ, ה"ה כאן, כשיפלו לה הנכסים בעודה ארוסה, אז יש לו שייכות בגוייהו, ואז חל הסילוק. אבל נכסים שיפלו לה לאחר הנישואין, אין שייך להסילוק לחול, מ"מ, אין שייך לחול עכשיו בשעת אירוסין, שהרי עדיין לא נפלו, ועדיין אין לה שייכות בהם, וגם אין שייך להסתלק מהם לאחר שיפלו, דהא לאחר נישואין הוא, והרי כבר זכה בהם.

(ב) **כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן, הרי זה אינו אוכל פירות בחייה- ע' ברא"ש** (א') דנקט דגם מכירתה קיים בכה"ג. אולם דבר זה באמת תלוי במח' מהרש"ל ומהרש"א לעיל (ג). באיך לגרוס בתוס' שם (ד"ה הבעל), דלפי המהרש"ל תוס' חולק על הרא"ש, וס"ל דהיכא דאמר בפירותיהן, הדין הוא רק דאינה יכולה למוכרה, ורק נסתלק מהפירות, וכן הביא המהרש"א מהבית יוסף בדעת הטור (אה"ע צ"ב). אולם כ' המהרש"א שאין הדעת סובל כן, דאם ברישא, דלא כ' בפירותיהן, אין המכירה קיים, "וכי משום דסילק עצמו גם מפירותיהן יגרע כחה", ולפי גירסתו, דברי תוס' שם כשי' הרא"ש כאן. וע'

- בקרני ראם שם שביאר סברת המהרש"ל, דהיכא דאינו מסלק מהפירות, א"כ ע"כ כוונתו לסלק עצמו מגוף הקרקע שתהי' יכולה למוכרה. אבל אם סילק עצמו מהפירות, א"כ י"ל דמה שאמר "נכסיד", היינו כדי שיהי' יכול להסתלק מהדקל לפירות, אבל מגוף הקרקע לענין מכירה אפשר שאין כוונתו להסתלק כלל.
- (ג) לעולם אוכל פירי פירות וכו' - ע' בתוס' לעיל (עט: ד"ה פירא), שהק' מכאן על מה דאי' התם דפירא דפירא לא תקינו ל' רבנן, ע"ש מש"כ לחלק.
- (ד) רשב"ג אומר אם מתה יירשנה - כ' רעק"א דמשמע דהדין קיים דאינו אוכל פירות, אלא דאם מתה יירשנה. והק' מכאן למ"ד בב"ב דבקני את וחמור לא קנה כלל, א"כ הכא דכילל בחייד ובמותך, וכיון דבטל כלפי במותך, יתבטל כולו. וצידד ליישב דאפשר דסילוק עדיף בזה, כמו דעדיף לענין דבר שלא בא לעולם.
- (ה) תני ר' חייא, האומר לאשתו, וכי כתב לה הכי מאי הוי - יש לע' אם קו' זו שייך כלל להא דתני ר' חייא, ומרש"י משמע דבלאו ר' חייא נמי ק', אלא דק' טפי לר' חייא, דבאומר מיירי. אולם ע' בר"ן (מא. בדפיו, וכ"כ המהרש"א) שכ' דבלא ר' חייא הי' שייך לפרש מתני' דכותב היינו דכותב בקנין, להכי אשמעינן ר' חייא דאינו כן, אלא דכתיבה דמתני' היינו אמירה, וע"ז הק' הגמ' וכי כתב לה מאי הוי, דהא כתיבה זו אינה כלום.
- (ו) נחלה הבאה לו לאדם ממקום אחר - נח' הראשונים בביאור כוונת הגמ', רש"י פי' דממקום אחר היינו דאינו בא לו מירושת אבותיו, אלא ע"י נישואין בא, דהיינו משום תקנה דרבנן הוא, ולכן יכול למוחלו, וכדרי' הונא. ולפי"ז, יצא שאינו יכול לסלק עצמו אלא מדינים דרבנן, אבל לא מצינו מושג שיכול להסתלק גם מדינים דאורייתא. אבל הר"ן (מא. בדפיו) כ' דמקו"א היינו דעדיין לא חל אצלו, ואינו כמו ירושתו מאבותיו, דכבר ראוי הוא ליורשו בכל שעה, ואף דאביו עדיין חי, אבל מ"מ כיון דכבר ראוי הוא ליורשו, אינו יכול להסתלק מזה. ומה שהגמ' הביא מרבא, דלכאור' לדבריו אין שייך כלל, היינו "דלא תימא דלמא דר' כהנא סבר דירושת הבעל דאורייתא, אבל במה שהוא מדרבנן, כגון פירות, כי מסתלק לא מהני, דחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה, קמ"ל כדרבא, לומר דחכמים לא הקפידו בכך, וכל האומר אי אפשר וכו'".
- (ז) וכדרבא וכו' - כ' תוס' דהא דצריך להא דר' כהנא, ולא סגי בהא דרבא, היינו משום דממלתי' דרבא אינו יודעין דמהני לסלק אפי' מדבר שעדיין לא בא לעולם. ואף דרבא אדר' הונא קאי, ומזונות עדיין לא בא לעולם, שאני מזונות, דודאי אין מכריחין אותה לקבל מזונות, והחי' הוא דיכולה לעכב מעשה ידיה מבעלה. ודייק הקובץ שעורים (ש"א) מדברי תוס', דס"ל דמזונות הוי דבר שלא בא לעולם, דחיוב מזונות הוא חיוב בכל יום, ואינו חיוב א' לכל ימיה. וביאר דבר זה ע"פ מש"כ לעיל (אות ר"כ), דחיוב מזונות אינו חיוב ממון, אלא חיוב לזונה ממש כל זמן שצריכה מזונות, וכיון דצורך זה עדיין אינו בעולם, א"כ שפיר מובן מה שהוא חיוב חדש בכל יום.
- (ח) קנו מידו מהו - פרש"י דעל הברייתא קאי, אבל תוס' הק' ע"ז, מה יש להועיל שום קנין, הלא לכ"ע מפקר להו. וביאר הקובץ שעורים (רצ"ו) קו' תוס', דלכאור' אין שייך קנין בדבר שאינו בין שני אנשים, וסילוק זה הוא באמת בינו לבין עצמו, והוי כמו הפקר, דאינו מקנה לשום אדם, וא"כ לכאור' אין שייך כלל מעשה קנין ע"ז. ולכן פי' תוס' דאנשואה קאי, דאמר' דידו כידה, ובזה שואל הגמ' אם מהני קנין או לא. והק' הקו"ש ע"ז, דהא לכאור' הם ג"כ כמו שותפין, וא"כ הדרה קו' תוס' לדוכתי', דלכאור' אינו מקנה לשום אדם, אלא הוא מסלק מזכותו, ומה שייך קנין עמה. ותי' הקו"ש דאולי שאני קנין פירות, דכיון דהגוף שלה, אז אם הוא נסתלק מהזכות פירות, א"כ ממילא שייכים הם להאשה. וכיון דע"י סילוקו ממילא נקנים הם להאשה, א"כ י"ל דשפיר שייך קנין בכה"ג, אף דממילא קנתה ע"י סילוקו. וע"ע בתוס' הרא"ש שכ' ליישב קו' תוס' על רש"י, ד"כיון שאומר לחבירו שהוא שותף עמו והקנה לו, מוכח דלדידי' הוא מקנה את השדה", ומבואר דקו' הי' דאיך שייך קנין אם אין ברור למי הוא מקנה.
- (ט) נשואה ידו כידה - ולכן אינו יכול להסתלק. והק' הריטב"א, מ"ש מהא דהאשה יכולה לומר איני ניוזנת ואיני עושה, הגם דכבר נשואה היא, ולא אמר' דכבר זכתה בה ואינה יכולה להסתלק. וכ' "באומרת איני ניוזנת ואיני עושה, שאינה אלא חיוב מזונות בעלמא, וכיון דאמרה איני ניוזנת, נמחל בעל מאותו שעבוד, אבל בעל בנכסי אשתו זכיי' גמורה יש לו" [נאולי כוונתו על דרך הקובץ שעורים שהבאנו לעיל, דהחיוב מזונות הוא חיוב חדש בכל יום, רצ"ע].
- (י) ואימא מפירי - פרש"י, מסלק נפשי' מפירות בחייה, אבל אם תמכור, מפסיד גוף הקרקע שהי' לירש אם תמות, ומשייר לעצמו הזכות לבטל המקח אחר מיתתה ויהי' יורשה. והק' הרשב"א, הא מתני' קודם תקנת אושא הי', וא"כ בלא"ה אינו יכול לבטל המקח לגבי אחר מיתתה. וכ' להוכיח מכאן בשם הראב"ד דאפשר דדין של תקנת אושא הי' גם מזמן משנתינו, אבל כיון שלא הי' מפורש, פירשוהו הם ותקנוהו.
- (יא) ר' אשי אמר בנכסייך ולא בפירותיהן וכו' - כ' הריטב"א דלכאור' כוונת ר' אשי לומר דאי"צ לדין יד בעל השטר על התחתונה, אלא מדרייק בעצם לשונו דאין הפירות והירושה בכלל הסילוק (וכן נקט תוס', ע"ש, ובמהרש"א בביאור כוונתו בקו'). אבל הביא הריטב"א מ"א שביאר (וכן הוא בפני יהושע ביתר ביאור) דר' ס"ל דאין שייך לומר יד בעל השטר על התחתונה כאן, דכאן השטר הוא דומה טפי לשובר, דהא הוא כ' השטר בעודה ארוסה, וא"כ עכשיו היא מוחזקת בנכסיה, וא"כ הוי כשובר, ויש בעל השובר על העליונה, ע' בריטב"א בזה באריכות.
- (יב) הוה אמינא לעולם אפירות קאי - פרש"י, לא אוכל הפירות לעולם, לא בשנה זו, ולא בשנים הבאות. והעיר הר"ן (מא: בדפיו), למה צריך לעולם בשביל זה, הא מי לי שנה ראשונה מה לי שנה שני'. וכ' דאה"נ, אלא אף אם אין צריך לזה, מ"מ הדרך הוא לאינשי לכתוב ולפרש כן, וא"כ אין ראי' קאי על פירי פירות.
- (יג) איבעיא להו... מפירי פירות סליק נפשי', מפירי לא סליק נפשי' - יש לע', אם מפירי דלא סליק נפשי', א"כ לכאור' ממילא הוי הפירי פירות שלו. וכ' החזון איש (אה"ע ע"ז, ט"ו) דמהא שמעי' דהמוכר לחבירו שדה לפירותיו, ומשייר לעצמו שיהי' הפירות שלו כלפי הפירי פירות, דאי"ז חשיב שיוור בדבר שלא בא לעולם, אלא אדרבה, המקבל לא זכה בפירות לגמרי, אלא בשיוור, וכמו הכא, דהפירות של של הבעל הם, אבל יש להאשה זכות בהפירות עצמן לענין שיהיו הפירות של אותן פירות שלה. וע"ע באבי עזרי (אישות כ"ג, ג') מה שביאר בזה.
- (יד) פשיטא דמכל מילי סליק נפשי', דאי אמרת מפירי פירות... כיון דאכלינהו לפירות וכו' - הק' השטמ"ק, האם לא ידע הגמ' דשייך במציאות אם משייר, ע"ש עוד מה שהק', ומה שביאר בשו"ט הגמ' (וע"ע באבי עזרי הנ"ל מש"כ בזה).

טו) **אלא בדשיירא, ה"נ בדשייר- כ' הרא"ש** (א') דמשמע דהדבר תלוי בה, אם רוצה לשייר או לא, אבל אינו יכול לכופה. והק' מכאן על שי' הרמב"ם (אישות כ"ג, ג'), דכ' דצריכה ליקח באותן פירות קרקע, והוא אוכל הפירות, והגם דמתוספתא ומירושלמי לכאן משמע כן, אבל מדברי הבבלי לא משמע כן, אלא שאם תרצה יכולה לאכול הפירות. וע' בחי' רעק"א דג"כ הק' על הרמב"ם מקו' הגמ', איך קאמר "ולטעמיך", וכו', הא שאני ושאני, דהא במתני' הדין הוא דלוקח בהן קרקע לפי הרמב"ם, וא"כ שפיר יש לו זכות לאכול הפירות של אותו קרקע, משא"כ אם סילק עצמו מן הפירי פירות, אם הוא יכול לאכול הפירות, א"כ לא יהי' פירי פירות כלל, וא"כ מה זכות יש לה בפירי פירות.

טז) **אמר רב הלי' כרשב"ג- כ' הרי"ף** (מב. בדפיו) דלית הלכתא כוותי', דהא קיי"ל דבדבר שבממון תנאו קיים. וכ' הרי"ן שם שכ' הוא דעת הרמב"ם, אבל הביא דר' חננאל פסק כרשב"ג, אבל לא מטעמי', דהא קיי"ל דבדבר שבממון תנאו קיים, אלא משום דהוי מתנה על דבר שלא בא לעולם, והוי כמי שאומר לא אירש את אבא, דלא אמר כלום. וע' בר"ן שהק' עליו דלא דמי ללא אירש מאבא, דהתם אינו יכול לסלק עצמו ממה שהוא ראוי ליורשו עכשיו.